

„Civil potenciál 2010”

HÁTTÉRELEMZÉSEK

KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS

Készítette:

Innoratio Kutatóműhely
Csongrád Megyei Gazdaság- és Társadalomfejlesztő
Közhasznú Egyesület

Szeged, 2010. január-április

Tartalomjegyzék

1. Módszertani leírás	6
2. Adatelemzés	9
2.1. A szervezet típusa.....	9
2.2. Működési idő.....	9
2.3. Működési hely:.....	11
2.4. Működési terület.....	12
2.5. Profil, a civil szervezetek tevékenységi területe.....	13
2.6-7. Cél szerinti aktív működés, (2.7.) inaktivitás okai	17
2.7. Inaktivitás oka	17
2.8-9. Info-kommunikációs eszközök (honlap, email).....	18
2.10. Taglétszám.....	19
2.11. Tulajdonosi kör összetétele	21
2.12. Fizetett alkalmazottak.....	21
2.13. Önkéntesek a szervezetben.....	23
2.14. A szervezet ügyeit intéző személy iskolai végzettsége	25
2.15. A civil szervezet finanszírozásának bevételei	26
2.16. Utolsó pénzügyi év összbevételének mértéke	29
2.17. Együtműködés más civil szervezetekkel, együtműködés kiterjedtsége	30
2.18. A civil szervezetek pályázati aktivitása és sikeressége	32
2.19. Pályázati tevékenység célja	33
2.20. A pályázati lehetőségek értékelése.....	34
2.21. Jövőkép – A civil szervezetek lehetséges közép- és hosszútávú szerepének megítélése	36
3. Következtetések.....	38

Táblázatok és ábrák jegyzéke

1. táblázat: Az összes és megkeresett civil szervezetek száma	6
2. táblázat: Megkeresési és visszaküldési arányok.....	8
1. ábra: A visszaküldő szervezetek típusa	9
3. táblázat: Működési idő mutatói	10
4. táblázat: A civil szervezetek száma és megoszlása működési idő szerint	10
2. ábra: A szervezetek megoszlása működési idő szerint.....	10
3. ábra: Átlagos működési idő szervezettípus szerint	11
4. ábra: Visszaérkezett kérdőívek száma településenként.....	11
5. ábra: Visszaküldési arányok településenként.....	12
5. táblázat: A szervezetek működési terület szerinti száma és megoszlása.....	12
6. ábra: A szervezetek működési terület szerinti megoszlása	13
7. ábra: A szervezetek átlagos működési ideje működési terület szerint	13
6. táblázat: Tevékenységi területek előfordulási aránya.....	14
8. ábra: A tevékenységi területek gyakorisági sorrendje	15
7. táblázat: A kulturális tevékenységhez párosuló tevékenységi területek.....	15
8. táblázat: A tevékenységi profil sokrétűsége.....	16
9. táblázat: Profil-meghatározás	16
10. táblázat: Tevékenységi terület és átlagos működési idő.....	17
9. ábra: Az aktívan működő szervezetek aránya	17
11. táblázat: Info-kommunikációs eszközök elterjedtsége	18
12. táblázat: A honlapok összefoglaló jellemzői.....	18
13. táblázat: Tagok száma	19
14. táblázat: Taglétszám megoszlása	19
15. táblázat: Taglétszám átlagos értéke és megoszlása típus szerint	19
16. táblázat: Taglétszám megoszlása szervezettípus szerint	20

10. ábra: Szervezeti tagság és lakónépesség összefüggése	20
17. táblázat: A tagság összetételének megoszlása.....	21
18. táblázat: A vegyes összetételű szervezetek jellemzői	21
19. táblázat: A foglalkoztatotti helyzet összefoglaló mutatói	22
11. ábra: A foglalkoztatotti létszám eloszlása	22
20. táblázat: Átlagos foglalkoztatotti létszám tevékenységi területenként.....	22
12. ábra: Önkéntesek eloszlása a szervezeteknél	23
21. táblázat: Önkéntes személyek összefoglaló mutatói	23
22. táblázat: Önkéntesek átlagos száma tevékenységi kör szerint	24
23. táblázat: Fizetett foglalkoztatottak és önkéntesek	24
13. ábra: Önkéntesek és fizetett foglalkoztatottak száma közötti összefüggés.....	25
14. ábra: Az ügyintéző iskolai végzettsége	26
24. táblázat: Bevételi források megoszlása	26
15. ábra: Bevételi források elterjedtségi sorrendje.....	27
16. ábra: Az éves tagdíj összege	27
25. táblázat: A tagdíj éves összegének mutatói	27
26. táblázat: A tagdíj átlagos összege tevékenységek szerint	28
17. ábra: Bevételi források eloszlása	28
27. táblázat: Az éves összbevétel összefoglaló mutatói.....	29
18. ábra: Éves összbevétel eloszlása	29
19. ábra: Éves árbevétel megoszlása.....	30
28. táblázat: Együttműködési partnerség	30
20. ábra: Pályázati partnerek	31
29. táblázat: Pályázati aktivitás és sikeresség	32
30. táblázat: Pályázati célok megoszlása.....	33
21. ábra: Pályázati célok sorrendje.....	33
31. táblázat: Pályázati lehetőségek értékelése	34

32. táblázat: A civil szféra jövőbeli szerepe.....	36
22. ábra: Jövőkép.....	37

1. Módszertani leírás

A „Civil potenciál 2010” kutatás keretében az Innoratio Kutatóműhely statisztikai adatok másodelemzését, kérdőíves felmérést és interjúkutatást végzett.

A jelen elemzés tárgyát képező kérdőíves kutatás keretében az alábbi érintett településeken működő civil szervezetek kaptak felkérést postai úton a felmérésben való részvételre:

1. Algyő
2. Bordány
3. Deszk
4. Domaszék
5. Dóc
6. Kübekháza
7. Röske
8. Sándorfalva
9. Szatymaz
10. Tiszasziget
11. Újszentiván
12. Zsombó

A célterületet jelentő településeken – a kutatás időpontjában – összesen 208 db működő civil szervezet volt bejegyezve a vonatkozó nyilvántartás (www.birosag.hu Társadalmi Szervezetek és Alapítványok Névjegyzéke) adatai alapján. A leválogatás módja az alábbi volt: státusz: bejegyzett, bejelentés alapján módosított, jogerős határozat alapján módosított, bejegyzés helye: Csongrád Megyei Bíróság. A nyilvános adatbázis hiányosságai (címezési adatok pontatlansága) miatt az összes civil szervezet 94,7%-ának, 197 szervezet számára kerültek kiküldésre a postai kérdőívek.

1. táblázat: Az összes és megkeresett civil szervezetek száma

	Összes civil szervezet			Megkeresett civil szervezetek		
	Összes civil szervezet	Alapítvány	Társadalmi szervezet	Összes megkeresett szervezet	Alapítvány	Társadalmi szervezet
Algyő	29	7	22	23	7	16
Bordány	15	7	8	15	7	8
Deszk	22	6	16	22	6	16
Domaszék	16	6	10	16	6	10
Dóc	1	0	1	1	0	1
Kübekháza	7	1	6	6	1	5
Röske	16	2	14	16	2	14
Sándorfalva	31	5	26	29	5	24
Szatymaz	18	5	13	18	5	13
Tiszasziget	12	3	9	12	3	9
Újszentiván	13	1	12	13	1	12
Zsombó	28	8	20	26	8	18
Összesen	208	51	157	197	51	146
Kiküldési arány (%)				94,71	100,00	92,99

A megkeresett civil szervezetek közül 56 db-tól érkezett vissza kitöltött kérdőív: a teljes visszaküldési arány 28,4%. A megkeresett települések szerinti bontásban – az alapsokaság megoszlási arányait figyelembe véve – az összes szervezettípusra számított visszaérkezési arány Újszentivánon (61,54%) és Sándorfalván (41,38%) a legmagasabb, Kübekházán és Tiszaszigeten pedig a legalacsonyabb. Ezen mutató értéke azonban jelentős mértékben függ az eredeti megoszlástól.

2. táblázat: Megkeresési és visszaküldési arányok

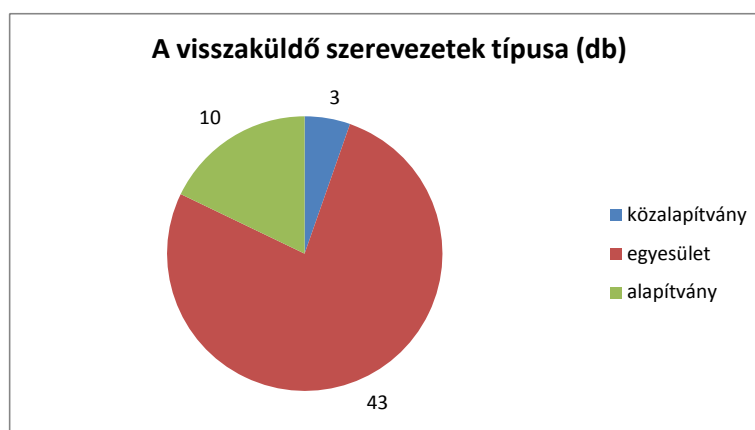
	Megkeresett civil szervezetek			Visszaérkezett kérdőívek			Visszaérkezett kérdőívek aránya (%)		
	Összes megkeresett szervezet	Alapítvány	Társadalmi szervezet	Összesen	Alapítvány	Társadalmi szervezet	Összesen	Alapítvány	Társadalmi szervezet
Algyő	23	7	16	5	1	4	21,74	14,29	25,00
Bordány	15	7	8	5	1	4	33,33	14,29	50,00
Deszk	22	6	16	3	1	2	13,64	16,67	12,50
Domaszék	16	6	10	5	2	3	31,25	33,33	30,00
Dóc	1	0	1	1	0	1	100,00	-	100,00
Kübekháza	6	1	5	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Röszke	16	2	14	5	1	4	31,25	50,00	28,57
Sándorfalva	29	5	24	12	3	9	41,38	60,00	37,50
Szatymaz	18	5	13	6	2	4	33,33	40,00	30,77
Tiszasziget	12	3	9	1	0	1	8,33	0,00	11,11
Újszentiván	13	1	12	8	1	7	61,54	100,00	58,33
Zsombó	26	8	18	5	1	4	19,23	12,50	22,22
Összesen	197	51	146	56	13	43	28,43	25,49	29,45

2. Adatelemzés

2.1. A szervezet típusa

A civil szervezetek típusának jelölésére három válaszlehetőséget biztosított a kérdőív. A felmérés alapjául szolgáló elektronikus adatbázis a szervezeteknek két kategóriáját különíti el: 1. társadalmi szervezet és 2. alapítvány. A célterületen működő és így a kutatásban megkérdezésre kerülő civil szervezetek között az utóbbi, azaz az alapítvány kategóriában szerepelteti a nyilvános adatbázis a közalapítványokat¹. Ezért – valamint a közalapítványok sajátos jellegéből adódóan – a kérdőívben külön válaszkategória került bevezetésre, hogy a kérdéses információ ne vesszen, és lehetőség legyen az adatelemzés során külön kezelni a közalapítványokat.

A válaszadó civil szervezetek túlnyomó többsége (43 szervezet, 76,8%) egyesület, 17,8% (10 szervezet) alapítvány, és 5,3% (3 szervezet) közalapítvány:

1. ábra: A visszaküldő szervezetek típusa

2.2. Működési idő

A szervezetek működési ideje átlagosan 11,4 év, azonban a szervezetek között jelentős különbségek tapasztalhatók, hiszen a legfiatalabb szervezet mindössze 1 éve működik, a legrégebb óta fennálló szervezet pedig 53 éve (az átlagértékhez tartozó szórás 8,3 év):

¹ A kutatás a civil szféra feltérképezését tűzte ki célul, és szigorú értelemben véve ez esetlegesen a közalapítványok által visszaküldött kérdőívek adatelemzésből való kihagyását is szükségessé tehetné. Azonban a kutatók nem e mellett a megoldás mellett döntöttek, mely döntés az alábbi tényezőkkel támasztható alá:

1. a célterület településeit, illetve annak civil szervezeteit összefogó Helyi Akciócsoport tagszervezetei között is található közalapítvány tag, melynek a kutatásból való kihagyása mindenképpen elkerülendő
2. a társadalmi szervezetek és alapítványok nyilvános adatbázisa (www.birosag.hu) is számon tartja és közli a közalapítványokat az alapítványok kategóriában, ami jelzi, hogy az érintett szféra tekintetében ezen típus relevanciája indokolt
3. az interjúkutatás keretében feltárásra került, hogy a civil szféra és az önkormányzatok közötti jelentős, többirányú kapcsolat működik, így a közalapítványi kérdőívek esetleges kérdőíves elemzésből való kihagyása valószínűsíthetően ezen kapcsolat egyik lényegi elemének kihagyását is jelentette volna

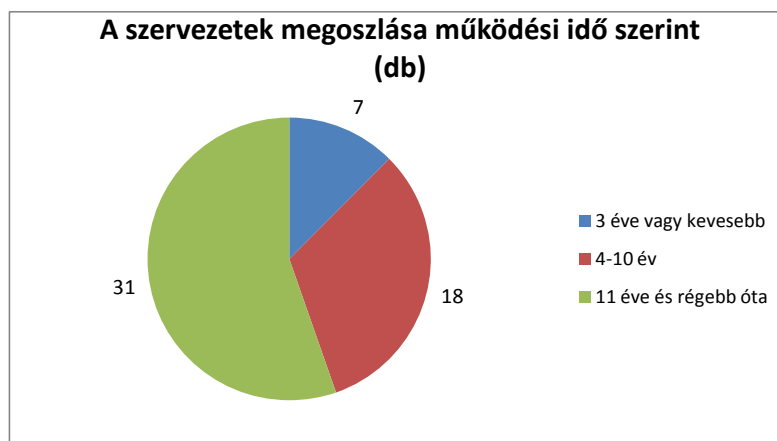
3. táblázat: Működési idő mutatói

Civil szervezetek száma	Minimum	Maximum	Átlag	Szórás
56	1	53	11,43	8,29

A szervezetek legnagyobb része (31 szervezet, 55%) legalább 11 éve működik, egyharmaduk működési ideje 4 és 10 év közötti, a 3 éve vagy kevesebb ideje működő civil szervezetek száma pedig 7 (12,5%):

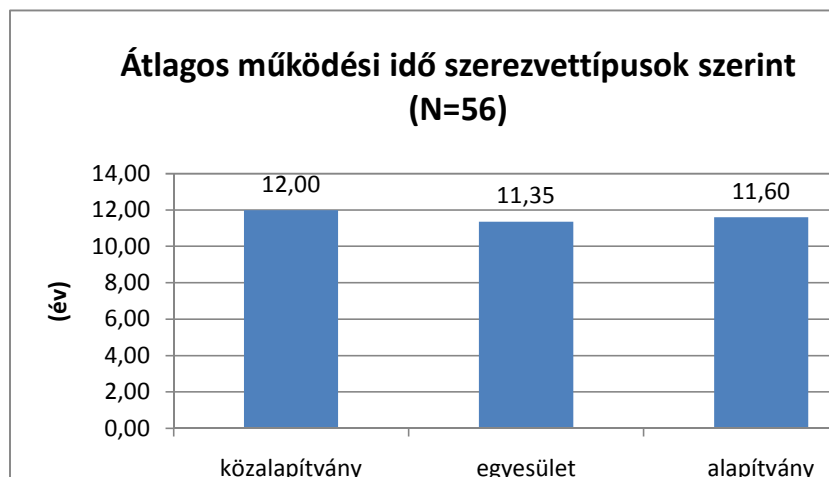
4. táblázat: A civil szervezetek száma és megoszlása működési idő szerint

Civil szervezet működési ideje:	Civil szervezetek száma (db)	Civil szervezetek aránya (%)
3 éve vagy kevesebb	7	12,5
4-10 év	18	32,14
11 éve és régebb óta	31	55,36

2. ábra: A szervezetek megoszlása működési idő szerint

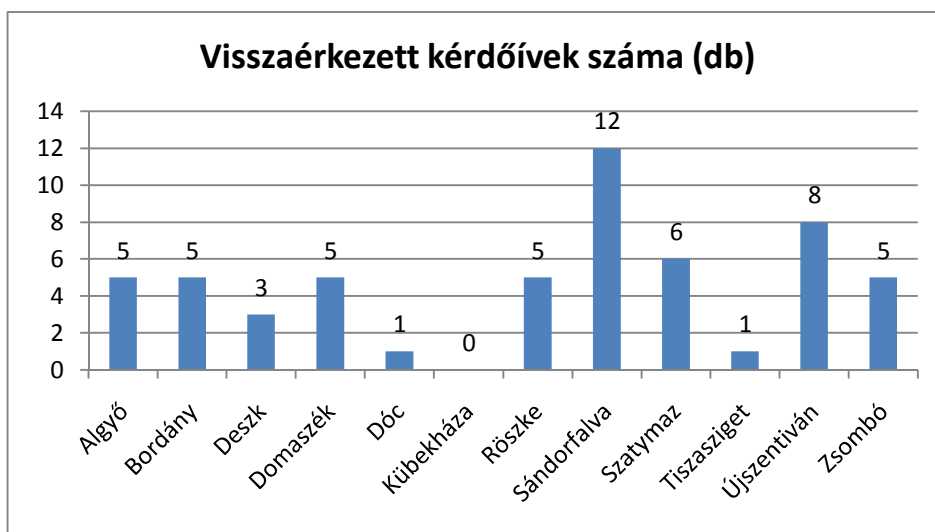
A civil szervezetek átlagos működési idejében nincs lényeges különbség a szervezet típusa tekintetében:

3. ábra: Átlagos működési idő szervezettípus szerint

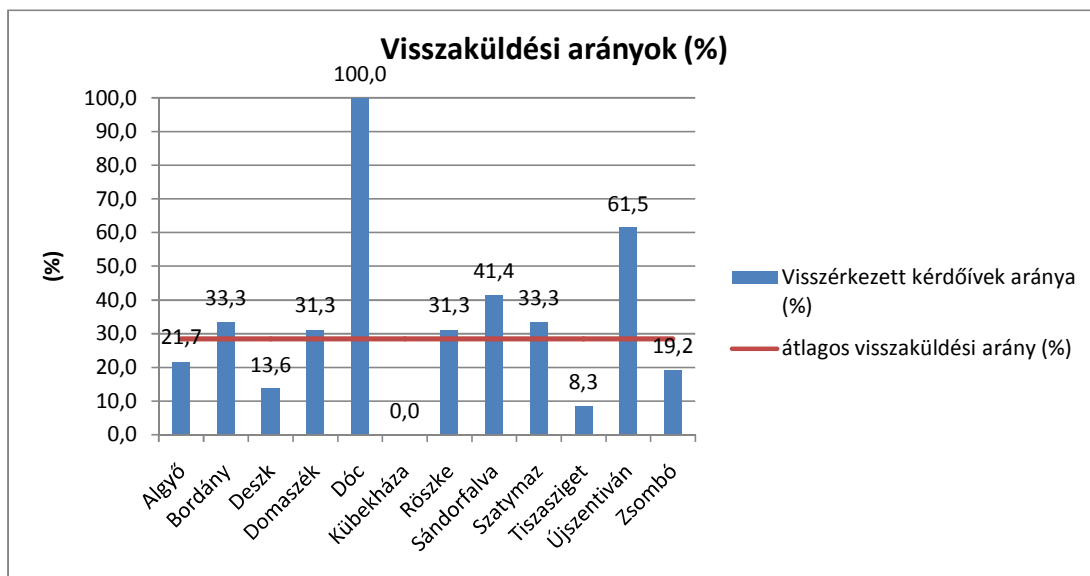
2.3. Működési hely:

Egy kivételével (Kübekháza) minden megcélzott településről érkezett vissza kérdőív, a legnagyobb számban Sándorfalváról, Újszentivánról és Szatymazról:

4. ábra: Visszaérkezett kérdőívek száma településenként

A kiküldött kérdőíveket a települések többsége (7 település) esetében átlag feletti arányban küldték vissza: legnagyobb arányban Dócról (azonban itt csupán 1 szervezet működik), Újszentivánról és Sándorfalváról érkeztek kitöltött kérdőívek. Azonban ezen mutató értékét jelentős mértékben befolyásolja a működő szervezetek száma.

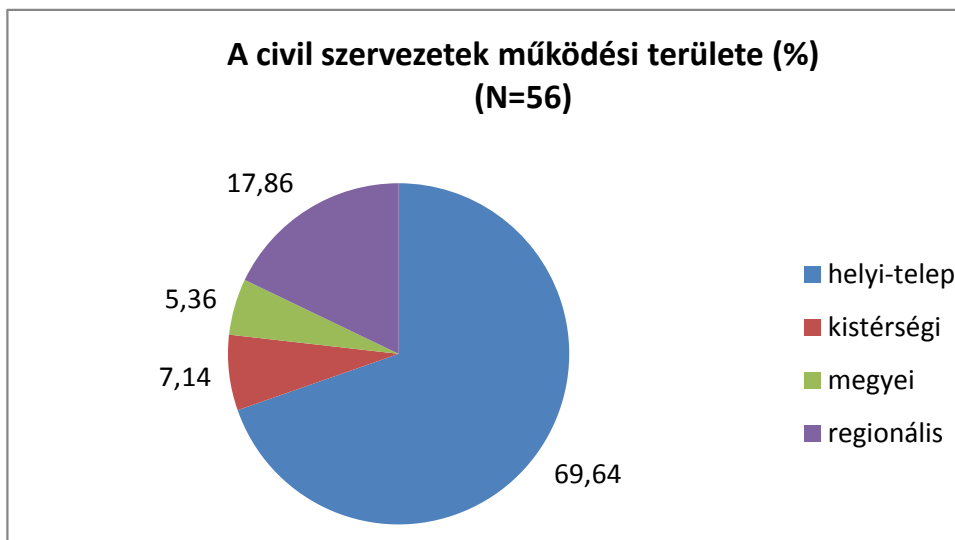
5. ábra: Visszaküldési arányok településenként

2.4. Működési terület

A civil szervezetek legnagyobb része helyben, a településen működik (39 civil szervezet, 69,6%), kistérségi hatáskörű szervezetek aránya 7,1% (4 szervezet). A megyei szintű civil szervezetek száma (3 db) és aránya (5,4%) a legalacsonyabb, a regionális működési területű civil szervezetek pedig 17,9% arányban (10 db):

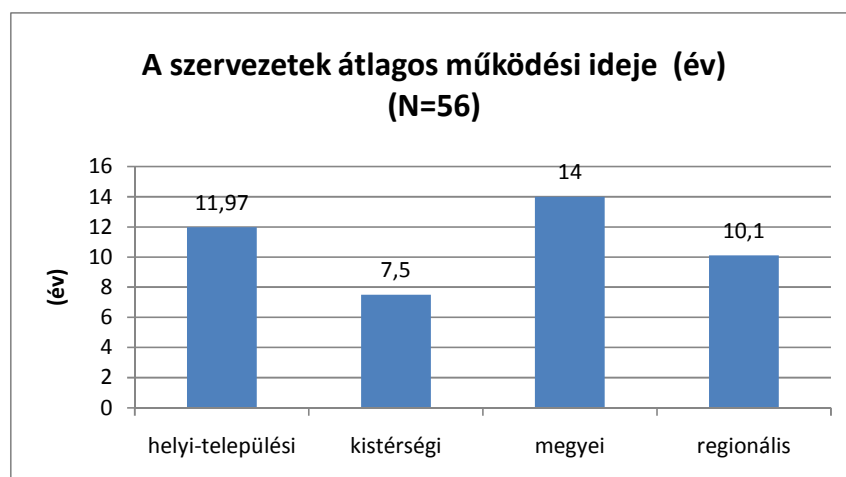
5. táblázat: A szervezetek működési terület szerinti száma és megoszlása

A szervezet működési területe	Szervezetek száma (db)	Szervezetek aránya (%)
helyi-települési	39	69,64
kistérségi	4	7,14
megyei	3	5,36
regionális	10	17,86

6. ábra: A szervezetek működési terület szerinti megoszlása

A leghosszabb működési idejű szervezetek a megyei működési területűek, melyeket a helyi, majd a regionális működési szintűek követnek. A „legfiatalabb” szervezetek a kistérségi szintű válaszadók:

7. ábra: A szervezetek átlagos működési ideje működési terület szerint

2.5. Profil, a civil szervezetek tevékenységi területe

A megkérdezett civil szervezetek a vonatkozó (www.birosag.hu Társadalmi Szervezetek és Alapítványok Névjegyzéke által alkalmazott cél szerinti besorolás) klasszifikáció szerint sorolhatták be önmagukat az alábbi kategóriákba (egy civil szervezet több tevékenységi területet is jelölhetett):

1. egészségügyi tevékenység
2. foglalkoztatási csoportokat összefogó tevékenység
3. jogvédő tevékenység
4. környezetvédelem
5. közbiztonság-védelem

6. kulturális tevékenység
7. kutatás
8. nemzetközi tevékenység
9. oktatás
10. polgári védelem, tűzoltás
11. politikai tevékenység
12. sporttevékenység
13. szabadidő és hobbi
14. szakmai gazdasági érdekképviselő
15. szociális tevékenység
16. településfejlesztés
17. egyéb:

A válaszadó civil szervezetek legnagyobb részben a kulturális tevékenységet jelölték meg (53,6%), amit a szabadidő és hobbi (42,9%) követ, majd a harmadik leggyakrabban előforduló tevékenység típus (32,1%) az oktatás illetve a sporttevékenység:

6. táblázat: Tevékenységi területek előfordulási aránya

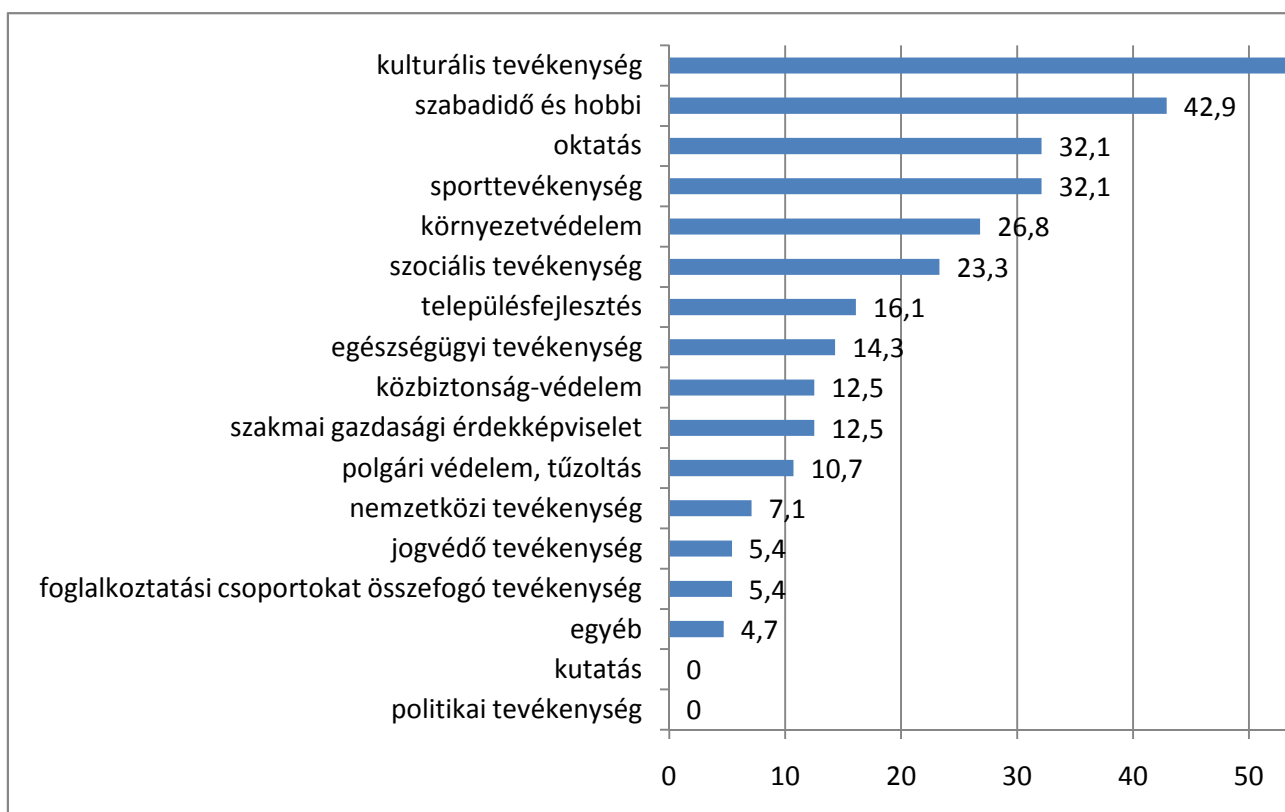
Tevékenységi kör	%
kulturális tevékenység	53,6
szabadidő és hobbi	42,9
oktatás	32,1
sporttevékenység	32,1
környezetvédelem	26,8
szociális tevékenység	23,3
településfejlesztés	16,1
egészségügyi tevékenység	14,3
közbiztonság-védelem	12,5
szakmai gazdasági érdekképviselő	12,5
polgári védelem, tűzoltás	10,7
nemzetközi tevékenység	7,1
foglalkoztatási csoportokat összefogó tevékenység	5,4
jogvédő tevékenység	5,4
egyéb	4,7
kutatás	0
politikai tevékenység	0

A környezetvédelmet szintén a válaszadó szervezetek több mint egynegyede (26,8%) jelölte. **A felmérés céljából – fejlesztési lehetőségek lokális bázisának feltárása – adódóan fontos kiemelni, hogy a válaszadó szervezetek közül 16,1% (9 szervezet) jelezte, hogy tevékenységi körében szerepel a településfejlesztés.** Kutatással és politikai tevékenységgel egyik válaszadó szervezet sem jellemezte tevékenységét.

Az elenyésző egyéb kategória esetében a válaszadóknak lehetőségük volt szövegesen jelezni, hogy pontosan milyen tevékenységet végeznek. A jelölések az alábbi említéseket tartalmazták:

- a helyi nagycsaládosok érdekeit összefogó és érvényesítő tevékenység
- adománygyűjtés
- esélyegyenlőség
- hagyományörzés (népművészet)

- helyi lap kiadása
- ifjúsági érdekképviselő
- információs tevékenység
- „kifejezetten női célcsoport”
- szülőfalu hagyományainak ápolása, baráti összetartozás erősítése
- teleház üzemeltetés
- teleház, eMagyarország pont és ifjúsági információs pont működtetése
- tudományos ismeretek megismerése

8. ábra: A tevékenységi területek gyakorisági sorrendje

A leggyakrabban említett kulturális tevékenységet végző civil szervezetek (30 db, 53,6%) által végzett további tevékenységi körök között a legnagyobb részben szabadidő és hobbi, szociális tevékenység, egyéb tevékenység – lásd fentebb a megoszlást –, és oktatási tevékenység fordul elő:

7. táblázat: A kulturális tevékenységhez párosuló tevékenységi területek

A kulturális tevékenységet végző szervezetek emellett az alábbi tevékenységeket végzik:	civil szervezet (db)	%
szabadidő és hobbi	11	36,67
szociális tevékenység	11	36,67
egyéb:	11	36,67
oktatás	10	33,33
környezetvédelem	9	30,00
településfejlesztés	7	23,33

sporttevékenység	6	20,00
egészségügyi tevékenység	5	16,67
szakmai gazdasági érdekképviselő	5	16,67
nemzetközi tevékenység	4	13,33
foglalkoztatási csoportokat összefogó tevékenység	3	10,00
jogvédő tevékenység	3	10,00
közbiztonság-védelem	2	6,67
polgári védelem, tűzoltás	1	3,33
kutatás	0	0,00
politikai tevékenység	0	0,00

A környezetvédelemmel kapcsolatos és a **településfejlesztési** tevékenység szintén jelentős arányban kapcsolódik a kulturális tevékenységgel: a kulturális tevékenységet végző szervezetek 30%-a környezetvédelmi tevékenységet is felvállal, 23%-uk pedig településfejlesztéssel kapcsolatos tevékenységet is végez.

A civil szervezetek tevékenységi profiljára a kiterjedtség szempontjából jellemző, hogy mennyi tevékenységi területet jelöltek meg összesen. A szervezetek átlagosan 3,2 tevékenység megjelölésével tudták megjelölni profiljukat (szórás: 1,9):

8. táblázat: A tevékenységi profil sokrétűsége

Civil szervezetek száma (db)	Minimum	Maximum	Átlag	Szórás
56	1	9	3,18	1,95

A szervezetek legnagyobb része (82%) 1 db és 4 db közötti tevékenységet végez:

9. táblázat: Profil-meghatározás

Jelölt tevékenységek száma	Gyakoriság	%	Kumulatív %
1	12	21,43	21,43
2	11	19,64	41,07
3	12	21,43	62,50
4	11	19,64	82,14
5	5	8,93	91,07
6	1	1,79	92,86
8	3	5,36	98,21
9	1	1,79	100,00
Összesen	56	100	-

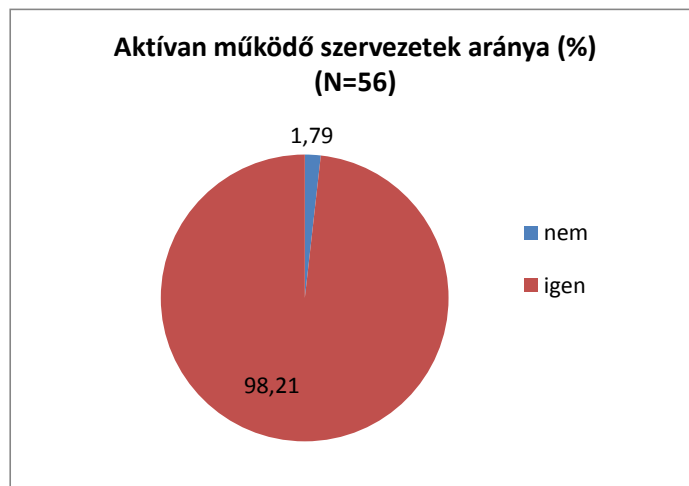
A legrégebben működő civil szervezetek a polgári védelem, tűzoltás terén tevékenykedők, amelyeket az egyéb, az egészségügyi, és a foglalkoztatási csoportokat összefogó tevékenységeket végző szervezetek követnek:

10. táblázat: Tevékenységi terület és átlagos működési idő

Tevékenységi terület	átlagos működési idő (év)
polgári védelem, tűzoltás	19,67
egyéb	11,92
egészségügyi tevékenység	11,63
foglalkoztatási csoportokat összefogó tevékenység	11,33
oktatás	11,11
közbiztonság-védelem	11,00
környezetvédelem	10,60
szakmai gazdasági érdekképviselet	10,57
településfejlesztés	10,56
kulturális tevékenység	10,50
sporttevékenység	9,83
jogvédő tevékenység	9,33
nemzetközi tevékenység	9,00
szabadidő és hobbi	8,96
szociális tevékenység	8,92

2.6-7. Cél szerinti aktív működés, (2.7.) inaktivitás okai

A civil szervezetek túlnyomó többsége (1 szervezet kivételével, 98,2%) céljai szerint aktívan működik.

9. ábra: Az aktívan működő szervezetek aránya

2.7. Inaktivitás oka

A céljai szerint nem aktív civil szervezet (települési önkéntes tűzoltó szervezet) inaktivitásának oka, hogy feladatát más szerv látja el.

2.8-9. Info-kommunikációs eszközök (honlap, email)

A civil szervezetek kétharmada (37 szervezet, 66,07%) rendelkezik email-címmel, majdnem egyharmaduk (28,6%) pedig honlapcímet is megjelölt:

11. táblázat: Info-kommunikációs eszközök elterjedtsége

	Civil szervezetek száma (db)	%
honlap	16	28,57
e-mail cím	37	66,07

A 16 db, honlappal rendelkező civil szervezet által fenntartott illetve használt weboldalt tartalmi elemzésnek vetettük alá annak érdekében, hogy felmérjük, mennyire összetett és milyen minőségű honlapokon mutatják be magukat illetve tevékenységüket a civil szervezetek.

A honlapokat jellemzően kulturális, szabadidős- és sportegyesületek működtetik, a 16 honlapból 14 db '.hu' végződésű domain nevet használ, 2 pedig '.com' végződésű domaint (egy sport közhasznú alapítvány és egy kulturális egyesület).

A szervezetek honlapjainak tartalmi gazdagságára jellemző, hogy átlagosan 7 menüpont található a webfelületen, a legkevesebb menüpont száma 2 db, a legtöbb pedig 15 db. A honlapok között leggyakoribbak a 4-, 6 illetve 5 menüpontból álló menüsorokat használó weblapok:

12. táblázat: A honlapok összefoglaló jellemzői

menüpontok száma a honlapon	honlap száma (db)
2	1
4	3
5	2
6	3
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
14	1
15	1

A weblapok tartalmi gazdagsága mellett azok minőségét is megvizsgáltuk és 1- és 5 közötti osztályzatokkal jellemeztük. A megítélés során a webfelület megjelenése, könnyen kezelhetősége volt a figyelem középpontjában. A 16 weblap értékelése során kapott osztályzat átlagos értéke 4, a legmagasabb osztályzat 5 (összesen 6 honlap), a legalacsonyabb pedig 2 (összesen 2 honlap). 4-es és 3-as osztályzatot egyaránt 4 db honlap kapott.

A válaszadó szervezetek közül tehát 37 email-címmel, 16 pedig honlappal is rendelkezik. A honlapok tartalmi gazdagsága, információtartalma jónak mondható, megjelenésük pedig tetszetős és felhasználóbarát.

2.10. Taglétszám

6 civil szervezet esetében nem rendelkezünk értékelhető információval a szervezet taglétszámával kapcsolatban.

Az érvényes választ adó 50 civil szereplő átlagosan 52,4 fő taggal rendelkeznek, azonban jelentős eltérések vannak a szervezetek között (a szórás 66,5 fő), a válaszadók jeleztek 0 értéket is, a legmagasabb taglétszám pedig 285 fő.

13. táblázat: Tagok száma

Civil szervezetek száma (db)	Minimum	Maximum	Átlag	Szórás	Tagok száma mindösszesen
50	0	285	52,4	66,5	2620

A szervezetek legnagyobb részének (17 szervezet, 34%) 21 és 50 fő közötti a taglétszáma, amit a 11 és 20 fő közötti taglétszám követ (12 szervezet, 24%). A válaszadó szervezetek egy negyedének (13 db) tagsága 51 fő fölötti. A legalacsonyabb arányban (16%) a legfeljebb 10 fős taglétszámú szervezetek fordulnak elő:

14. táblázat: Taglétszám megoszlása

Taglétszám (fő)	Szervezetek száma (db)	Szervezetek aránya (%)
0-10 fő	8	16
11-20 fő	12	24
21-50 fő	17	34
51 fő fölött	13	26
Összesen:	50	100

A válaszadó szervezetek típusa szerint átlagosan a legmagasabb taglétszámúak az egyesületek (62 fő), amit sorrendben az alapítványok (9 fő), majd a közalapítványok (7 fő) követnek:

15. táblázat: Taglétszám átlagos értéke és megoszlása típus szerint

Szervezet típusa	Taglétszám átlag (év)	Szervezetek száma (db)
közalapítvány	7,33	3
egyesület	62,02	41
alapítvány	9,17	6
Összesen	52,4	50

Az alábbi táblázat a taglétszám-kategóriák és szervezet-típus együttes eloszlását mutatja be. A közalapítványok mindegyike a 0 – 10 fő közötti taglétszámú szervezetek közül kerül ki, az egyesületek mindegyikében legalább 11 fős a tagság (ez kötelezettség az alapításkor), de

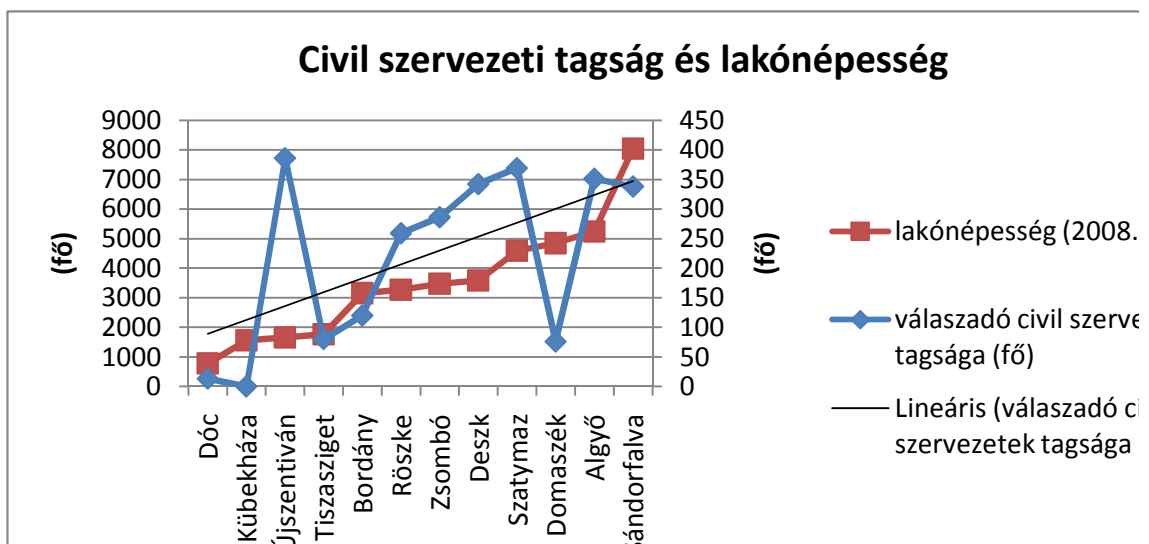
jellemzően a magas taglétszámú kategóriákba tartoznak az egyesületek. Az alapítványok zöme legfeljebb 10 fős tagságú:

16. táblázat: Taglétszám megoszlása szervezettípus szerint

		Szervezet típusa			Összesen
		közalapítvány	egyesület	alapítvány	
taglétszám kategóriák	0-10 fő	3	0	5	8
	11-20 fő	0	12	0	12
	21-50 fő	0	16	1	17
	51 fő fölött	0	13	0	13
Összesen		3	41	6	50

Az összes válaszadó 50 szervezet által tömörített tagok száma összesen 2620 fő, a célterület lakosságának létszáma pedig összesen 41 987 fő, ami azt jelenti, hogy **a célterület összlakosságának 6,24%-a tartozik a válaszadó szervezetekhez** (legfeljebb, amennyiben nincs átfedés). A mutató természetesen torzít, amennyiben ezen adat kizárólag a megkérdezett és válaszadó szervezetekre vonatkozik. Azonban, ha feltételezzük, hogy a többi civil szervezet esetében is számolni lehet hozzávetőlegesen az átlagos taglétszámmal (52,4 fő), és tudjuk, hogy összesen 208 szervezet van a célterületen, akkor megfogalmazható, hogy az összes taglétszám (208 szervezet * 52,4 fő = 10899,2 fő) 24,04%-át érte el a kérdőíves kutatás).

A válaszadó szervezetek települések szerint össztagslétszám és a település lakónépessége között összefüggés mutatható ki: tendenciájában – egyes kiugró esetektől eltekintve – a magasabb lakónépességhez magasabb számú civil szervezeti tagság tartozik:

10. ábra: Szervezeti tagság és lakónépesség összefüggése

Azaz **összességében** megfogalmazható, hogy **nem igaz, hogy minél kisebb egy közösség, annál nagyobb a társadalmi aktivitás mértéke, az összeszerveződés.**²

² A társadalmi aktivitást, a társadalmi tőkét a civil szervezetek, és a civil szervezetek tagságának számával mérve.

2.11. Tulajdonosi kör összetétele

11 civil szervezet nem jelölte meg, hogy milyen arányban vannak jelen magánszemélyek illetve az önkormányzat a szervezet tulajdonosi körében.

A fennmaradó 45 civil szervezet esetében a **magánszemélyek által alapítottak köre domináns**: a kizárólag magánszemélyekből álló szervezetek száma 38 (az összes szervezet 80,4%-a, a válaszadó szervezetek 84,4%-a). A 38 db 100%-ban magánszemélyek által alkotott szervezetek között 30 db egyesület, és 8 db alapítvány.

Mindössze **4 civil szervezet** (a teljes minta 7,1%-a, a válaszadó szervezetek 8,9%-a) **teljes mértékben önkormányzati alapítású**: a visszaküldő 3 közalapítványon kívül 1 db közhasznú sport egyesület:

17. táblázat: A tagság összetételének megoszlása

Százalékban megadott érték	magánszemély		önkormányzat	
	civil szervezet (db)	válaszadó civil szervezetek %-ában	civil szervezet (db)	válaszadó civil szervezetek %-ában
0	5	11,1	39	86,67
5	-	-	1	2,22
8,3	-	-	1	2,22
90	1	2,22	-	-
91,7	1	2,22	-	-
100	38	84,44	4	8,89
Összesen:	45	100,00	45	100,00

A vegyes összetételű civil szervezetek aránya elenyésző: mindössze 2 válaszadó (1 egyesület, 1 alapítvány). Továbbá 1 szervezet esetében mindkét tulajdonosi kör esetében 0%-ot jelöltek³:

18. táblázat: A vegyes összetételű szervezetek jellemzői

Típus	Tulajdonosi kör		
	magánszemély (%)	önkormányzat (%)	Összesen
egyesület	0	0	0
egyesület	90	5	95
alapítvány	92	8	100

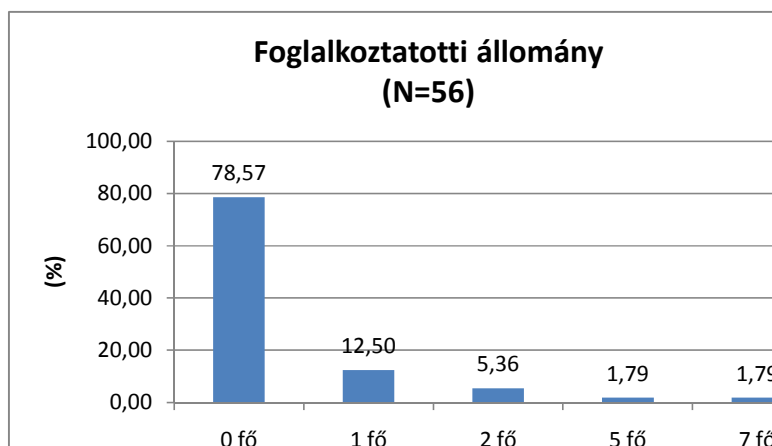
2.12. Fizetett alkalmazottak

A megkeresett civil szervezetek túlnyomó része (78,6%) nem foglalkoztat fizetett alkalmazottat (átlag 0,45; szórás: 1,22). Az alkalmazottal rendelkező szervezetek körében leggyakoribb, hogy 1 főt foglalkoztatnak (12,5%).

³ A társadalomtudományi kutatómódszertan szabályainak megfelelően, a kérdezettek által jelzett válaszokat tiszteletben tartva a kapott értékek eredeti formájukban kerültek kódolásra és elemzésre, nem soroltuk azokat hiányzó adatok közé. Lásd: következő lábjegyzet is.

19. táblázat: A foglalkoztatotti helyzet összefoglaló mutatói

Civil szervezetek száma (db)	Minimum	Maximum	Átlag	Szórás
56	0	7	0,45	1,22

11. ábra: A foglalkoztatotti létszám eloszlása

A válaszadó civil szervezetek foglalkoztatási képessége tehát meglehetősen alacsony. Ez a tapasztalat összhangban van az országos helyzettel: kutatási eredmények alapján megfogalmazható, hogy alapvetően a civil szervezetek foglalkoztatási képessége gyenge⁴, és az összes foglalkoztatottnak csak a 2,1%-át alkalmazzák ezen szférában⁵.

A szervezetek által jelölt tevékenységi területek közül az egészségügyi-, nemzetközi-, szociális- és kulturális tevékenységet végző szervezetek esetében a legmagasabb az átlagos foglalkoztatotti létszám:

20. táblázat: Átlagos foglalkoztatotti létszám tevékenységi területenként

	Alkalmazottak átlagos száma (fő)
egészségügyi tevékenység	0,88
nemzetközi tevékenység	0,75
szociális tevékenység	0,62
kulturális tevékenység	0,53
sporttevékenység	0,50
szabadidő és hobbi	0,46
oktatás	0,39
foglalkoztatási csoportokat összefogó tevékenység	0,33
egyéb	0,31
településfejlesztés	0,22
környezetvédelem	0,20
szakmai gazdasági érdekképviselet	0,14
jogvédő tevékenység	0
közbiztonság-védelem	0
polgári védelem, tűzoltás	0

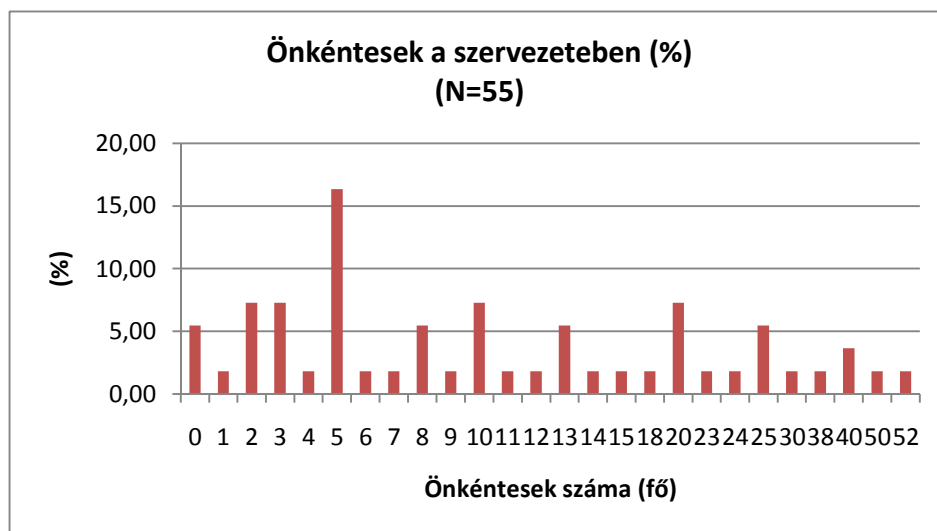
⁴ Kiss Ambrus: Munkahelyteremtés, munkahelymegőrzés és közfoglalkoztatás - ahogy a munkaügyi központok látják, 2009. szeptember

⁵ Frey Mária: A nonprofit szektor foglalkoztatási szerepvállalásának lehetőségei és korlátai, 1998.

2.13. Önkéntesek a szervezetben

Egy civil szervezet esetében nem áll rendelkezésre adat a civil szervezetek önkéntes-állományával.

Átlagosan a válaszadó 55 szervezetnél 13 fő önkéntes dolgozik, azonban a civil szervezetek között jelentős eltérések vannak ezen a téren (szórás: 12,6): akadnak olyan szervezetek, melyeknél nincsenek önkéntesek (5,5%), és vannak olyan civil szervezetek is, melyeknél 50 illetve 52 önkéntes munkájára lehet számítani:

12. ábra: Önkéntesek eloszlása a szervezeteknél

21. táblázat: Önkéntes személyek összefoglaló mutatói

Civil szervezetek száma (db)	Minimum	Maximum	Átlag	Szórás
55	0	52	13,04	12,58

A magas önkéntes létszámmal működő szervezetek között jellemzően nem specifikus tevékenységű, hanem nagy csoportokat összefogó szervezetekről (nagycsaládosok, településért munkálkodók egyesülete) van szó. A nagycsaládosok szervezete tevékenységi területei: szociális tevékenység, környezetvédelem, a falufejlesztő szervezet tevékenységi területei: kulturális-, szabadidő és hobbi tevékenység, településfejlesztés, egyéb tevékenység: helyi lap kiadása.

Átlagosan legtöbb önkéntessel a jogvédelem, polgári védelem, tűzoltás és a szociális tevékenység terén tevékenykedő szervezetek rendelkeznek:

22. táblázat: Önkéntesek átlagos száma tevékenységi kör szerint

	Önkéntesek átlagos száma (fő)
jogvédő tevékenység	20,33
polgári védelem, tűzoltás	17,33
szociális tevékenység	16,31
kulturális tevékenység	13,69
szabadidő és hobbi	13,33
sporttevékenység	11,89
egyéb	11,83
környezetvédelem	11,13
településfejlesztés	11,11
közbiztonság-védelem	10,57
foglalkoztatási csoportokat összefogó tevékenység	10,33
egészségügyi tevékenység	10,13
szakmai gazdasági érdekképviselő	9,14
oktatás	9
nemzetközi tevékenység	3,75

A szervezetek összes rendelkezésre álló humán kapacitása tekintetében az alábbi összefüggések állapíthatók meg:

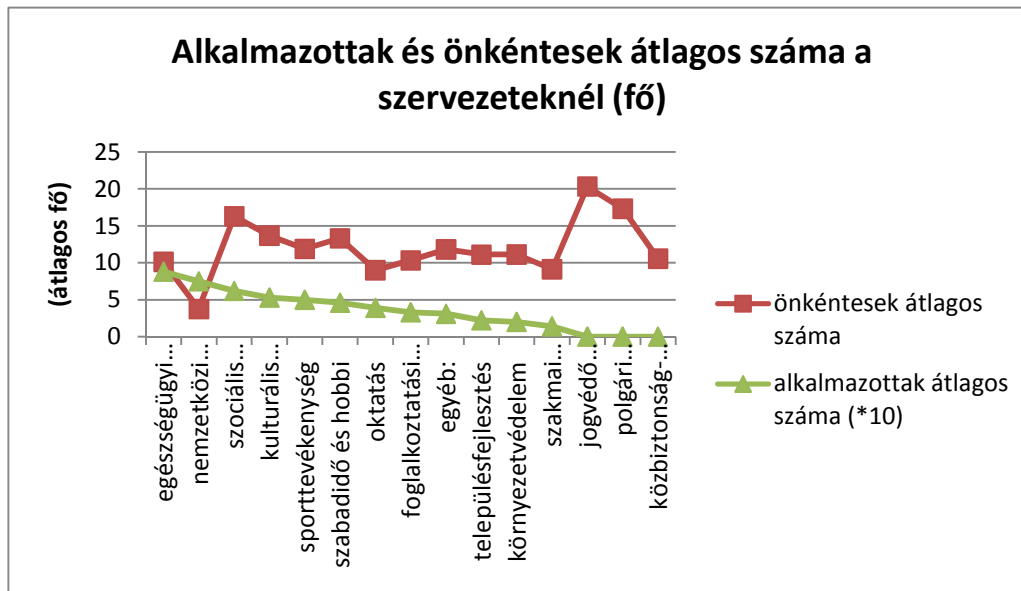
Egyrészt kirajzolódik az az – egyértelműen magyarázható – tendencia, hogy a fizetett foglalkoztatottak száma rendre lényegesen alacsonyabb az önkéntesek számánál:

23. táblázat: Fizetett foglalkoztatottak és önkéntesek

	alkalmazottak átlagos száma (fő)	önkéntesek átlagos száma (fő)
egészségügyi tevékenység	0,88	10,13
nemzetközi tevékenység	0,75	3,75
szociális tevékenység	0,62	16,31
kulturális tevékenység	0,53	13,69
sporttevékenység	0,5	11,89
szabadidő és hobbi	0,46	13,33
oktatás	0,39	9
foglalkoztatási csoportokat összefogó tevékenység	0,33	10,33
egyéb:	0,31	11,83
településfejlesztés	0,22	11,11
környezetvédelem	0,2	11,13
szakmai gazdasági érdekképviselő	0,14	9,14
jogvédő tevékenység	0	20,33
polgári védelem, tűzoltás	0	17,33
közbiztonság-védelem	0	10,57

Másrészt megállapítható, hogy **a foglalkoztatottak létszámának függvényében a szervezet számára rendelkezésre álló önkéntes állomány is változik.** Az alapvető tendencia

szervezetek többsége esetében a két mutató együttmozgása: a foglalkoztatotti létszám⁶ csökkenésével az önkéntesek létszáma is csökken. Azonban a szélső értékek esetében ellentétes kapcsolat figyelhető meg: a magasabb fizetett foglalkoztatotti átlaghoz alacsonyabb önkéntes-szám társul, illetve ahol nincsenek fizetett alkalmazottak, ott kiugróan magas az önkéntesek jelenléte:

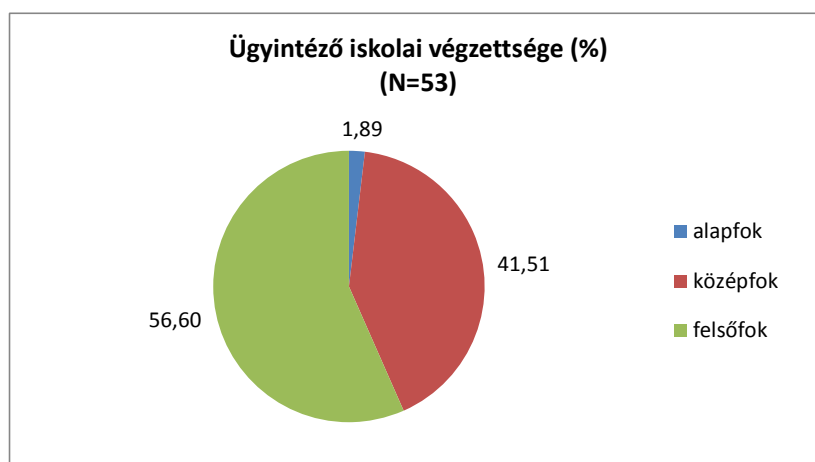
13. ábra: Önkéntesek és fizetett foglalkoztatottak száma közötti összefüggés

Utóbbi összefüggés alapján tehát megfogalmazható, hogy a válaszadó szervezetek **a fizetett foglalkoztatotti létszám hiányosságait önkéntesekkel pótolják.**

2.14. A szervezet ügyeit intéző személy iskolai végzettsége

Mindössze 1 olyan civil szervezet akadt, melynek ügyeit olyan személy intézi, aki alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik. A szervezetek nagy része esetében (56,6%) felsőfokú végzettségű az ügyintézőt végző személy, 41,5% esetében pedig középfokú:

⁶ Annak érdekében, hogy a két adatsor együttes mozgását egyértelműen szemléltetni lehessen, a fizetett foglalkoztatotti létszám adatok az ábrán 10-szeres szorzóval kerültek ábrázolásra. Természetesen ez a transzformáció nem változtatja meg a mutatók közötti kapcsolat milyenségét, sőt éppen kiemeli azt, a görbék metszéspontjainak elemzése azonban természetesen nem releváns.

14. ábra: Az ügyintéző iskolai végzettsége

Ez az iskolai végzettség **arány rendkívül jónak tekinthető, mivel jelzi, hogy a szervezetek humán kapacitásában nagy arányban áll rendelkezésre képzett személyzet** (felsőfokúak aránya 56,6%)⁷.

2.15. A civil szervezet finanszírozásának bevételei

A civil szervezetek számos lehetséges finanszírozási forrás megjelölés közül választhattak (több válasz megjelölésének lehetőségével), amikor a bevételi forrásaikat jelölték (1 civil szervezet nem adott választ a kérdésre).

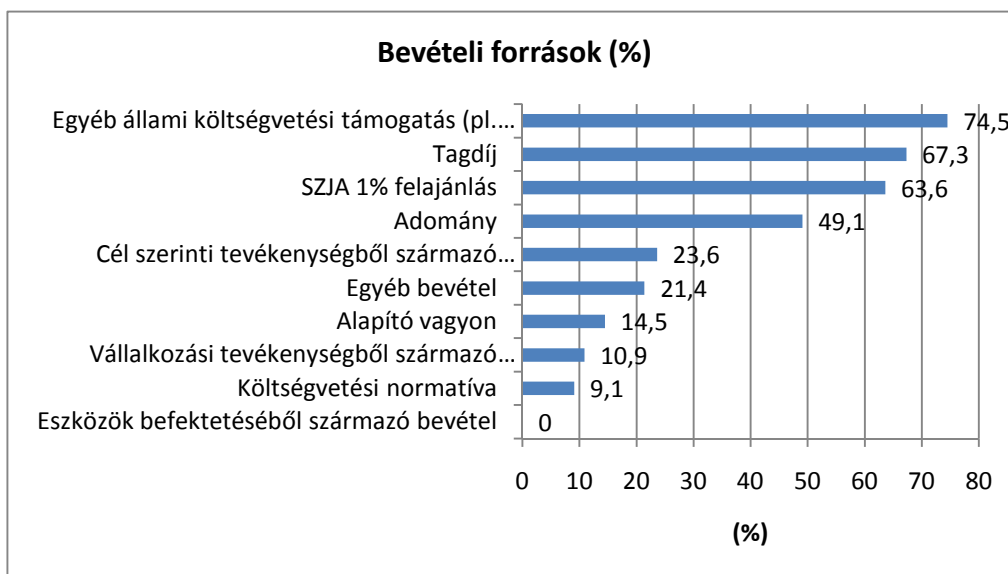
A civil szervezetek legnagyobb arányban az egyéb állami költségvetési támogatásokat (mely kategória a **pályázatokat** is tartalmazza) jelölték (74,5% jelezte, hogy él ezen forráslehetőséggel), amit a tagdíjból származó bevételek (67,3% előfordulási arány), és a személyi jövedelem adó 1%-ának felajánlása követ (63,6%). A válaszadó szervezetek közül egyik sem tesz szert bevételre eszközök befektetéséből:

24. táblázat: Bevételi források megoszlása

Bevételi forrás	%
Alapító vagyon	14,5
Költségvetési normatíva	9,1
Egyéb állami költségvetési támogatás (pl. pályázati támogatás)	74,5
Adomány	49,1
Eszközök befektetéséből származó bevétel	0
Cél szerinti tevékenységből származó bevétel	23,6
Tagdíj	67,3
Vállalkozási tevékenységből származó bevétel	10,9

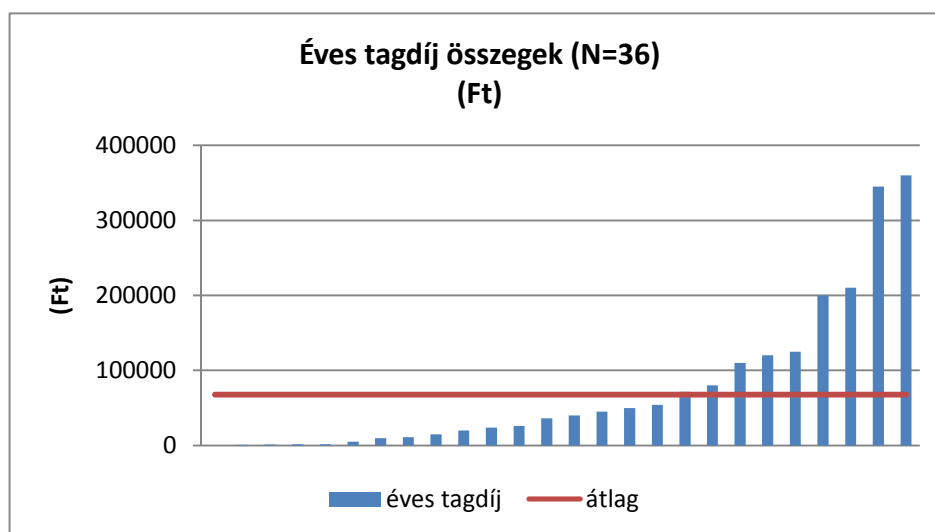
⁷ Sajnos nem áll rendelkezésre egyértelműen összehasonlítható vállalkozói adat (ennek feltárása további kutatás tárgya lehet), azonban összehasonlításként érdemes lehet figyelembe venni az alábbi, más kutatási eredményekből becsült mutatókat: a foglalkoztatottal nem rendelkező gazdasági szervezetek körében a felsőfokúak (vezetők) becsült aránya 95%, a jelentős (40% feletti) főfoglalkoztatotti létszámmal rendelkező gazdasági szervezetek esetében pedig ez az arány 4%.

SZJA 1% felajánlás	63,6
Egyéb bevétel (önkormányzati támogatás)	21,4

15. ábra: Bevételi források elterjedtségi sorrendje

A tagdíj keretében a civil szervezetek átlagosan 67.569 Ft bevételre tesznek szert éves szinten, azonban jelentős különbségek vannak a válaszadók között (szórás 90.685 Ft):

16. ábra: Az éves tagdíj összege

25. táblázat: A tagdíj éves összegének mutatói

Civil szervezetek száma (db)	Minimum	Maximum	Átlag	Szórás
36	0	360000	67569,44	90685,26

A tevékenységi csoportok tekintetében az éves tagdíj összege a jogvédő, a nemzetközi és a sporttevékenységet végző szervezetek esetében a legmagasabb, a legkevesebb tagdíjbevételekből pedig a polgári védelemmel, tűzoltással kapcsolatos tevékenységet végző szervezetek rendelkeznek:

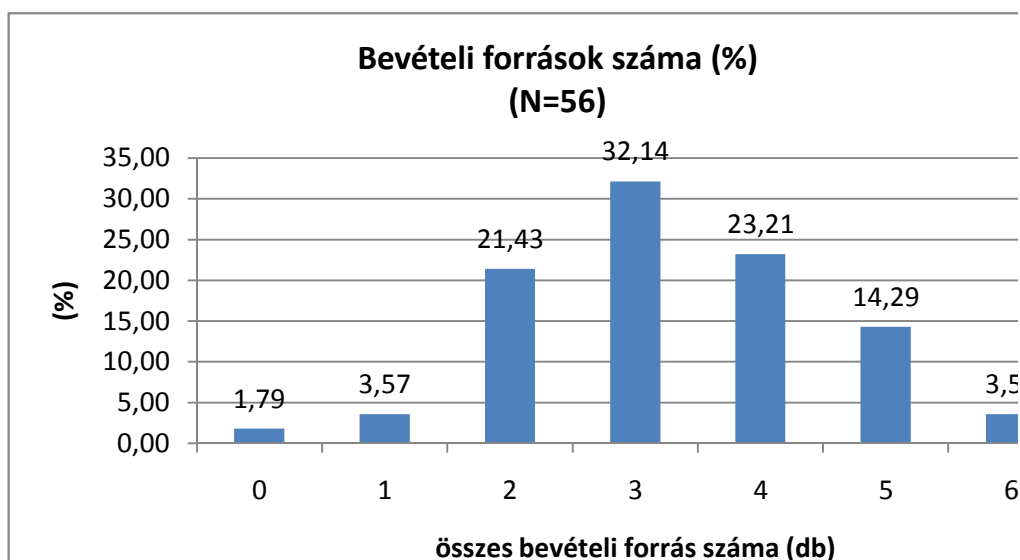
26. táblázat: A tagdíj átlagos összege tevékenységek szerint

	Éves tagdíj átlagos összege (Ft)
jogvédő tevékenység	178333
nemzetközi tevékenység	133333
sporttevékenység	125750
környezetvédelem	107320
szabadidő és hobbi	105047
szociális tevékenység	83645
kulturális tevékenység	74752
szakmai gazdasági érdekképviselő	70280
foglalkoztatási csoportokat összefogó tevékenység	68000
közbiztonság-védelem	42400
oktatás	42342
településfejlesztés	38280
egészségügyi tevékenység	35233
egyéb (önkormányzati támogatás)	25120
polgári védelem, tűzoltás	18666

Az egyéb bevételi források között a kérdezetteknek lehetőségük volt megnevezni a finanszírozást. A kapott válaszok döntően (11 a 12-ből) az **önkormányzati támogatás** formájára utaltak, 1 sportszervezet pedig versenyszervezésből jut bevételhez.

Mivel a válaszadók több választ is megjelölhettek, ebben az esetben is megvizsgálható, hogy mennyire összetett a finanszírozási forrásuk a civil szervezetnek.

A **szervezetek bevételi forrásai többszintűnek tekinthetők**, mivel a válaszadók legnagyobb részben 3 vagy 4 bevételi forrást jelöltek:

17. ábra: Bevételi források eloszlása

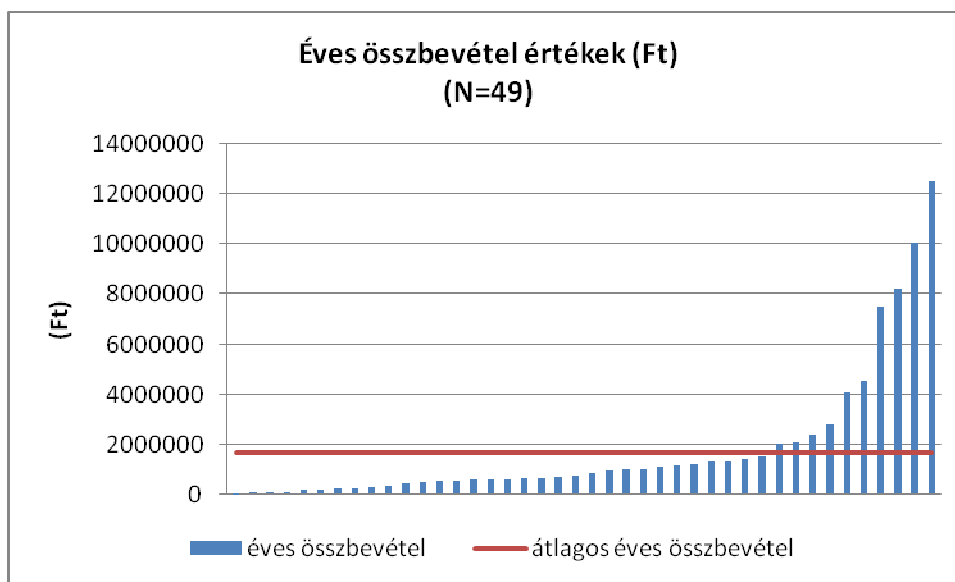
2.16. Utolsó pénzügyi év összbevételének mértéke

7 civil szervezet esetében nem adtak választ a kérdőív kitöltői a kérdésre. A 49 értékelhető választ adó civil szervezet esetében az átlagos éves bevétel 1.681.339 Ft⁸, meglehetősen nagy szórással (átlagosan 2.610.831 Ft): a legkisebb éves bevétel 16.200 Ft, a legmagasabb pedig 12509000 Ft. A válaszadó 49 szervezet mindegyikét figyelembe véve az összes árbevétel értéke: 82.385.617 Ft:

27. táblázat: Az éves összbevétel összefoglaló mutatói

Szervezetek száma (db)	Minimum	Maximum	Átlag	Szórás	Összes árbevétel (Ft)
49	16200	12509000	1681339	2610831	82385617

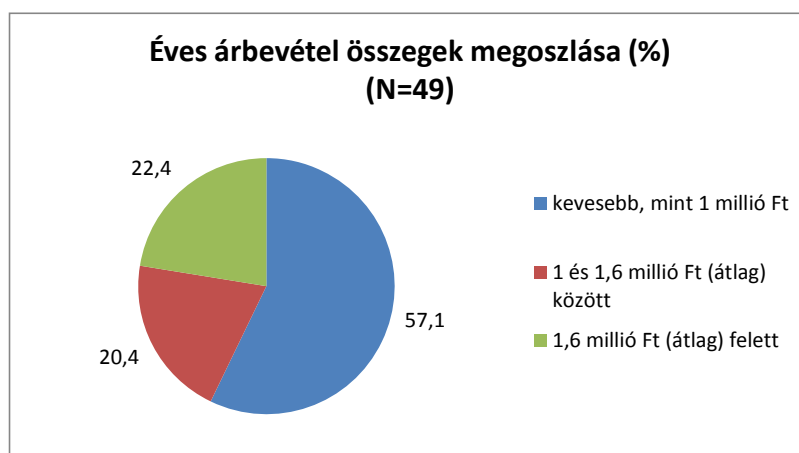
A válaszadók által megadott összegek döntő többsége az átlagos érték alatt marad:

18. ábra: Éves összbevétel eloszlása

Az éves összbevétel a válaszadó szervezetek több mint fele esetében (57,1%, 28 szervezet) esetében 1 millió forint alatt marad. A szervezetek egy ötöde (10 db) 1 millió forint és az átlagos érték közötti éves jövedelemmel rendelkezik, 22,4% (11 szervezet pedig) átlag feletti jövedelemmel:

⁸ Nem áll rendelkezésre a célterület települései vonatkozásában nyilvánosan hozzáférhető adat a vállalkozások hasonló teljesítménymutatóiról, így összehasonlításra nem nyílik lehetőség.

19. ábra: Éves árbevétel megoszlása

Megállapítható tehát, hogy az éves jövedelem a szervezetek döntő többsége esetében átlagon aluli.

2.17. Együtműködés más civil szervezetekkel, együtműködés kiterjedtsége

A kérdőív információt gyűjtött a civil szervezet kapcsolati tőkéjére vonatkozóan is. Öt előre megadott lehetséges intézmény, valamint egy további, szabadon jelölhető szervezettel kapcsolatban volt lehetőség jelölni az adatokat:

1. civil szervezet
2. önkormányzat, többcélú kistérségi társulás
3. oktatási intézmény
4. ifjúsági önkormányzat
5. gazdasági társaság
6. egyéb

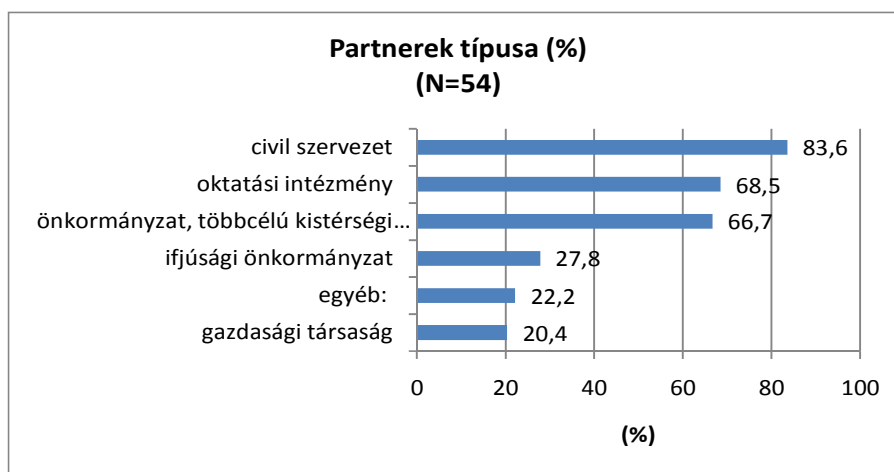
A kapott válaszokat az alábbi összegző táblázatban közöljük:

28. táblázat: Együtműködési partnerség

Együtműködik-e a szervezete más szereplőkkel működése, céljai megvalósítása során?	Nem (%)	Igen (%)	Ha igen, ez a partner hol működik?					Össz.	db
			Saját településen (%)	Más településen a Szegedi Kistérségen belül (%)	Más településen Csongrád megyén belül (%)	Az ország más részén (%)	Külföldön (%)		
1. civil szervezet	16,4	83,6	41,3	8,7	15,2	4,3	30,4	100	55
2. önkormányzat, többcélú kistérségi társulás	33,3	66,7	67,6	17,6	5,9	0	8,8	100	54
3. oktatási intézmény	31,5	68,5	70,3	18,9	0	2,7	8,1	100	54

4. ifjúsági önkormányzat	72,2	27,8	80,0	0	20,0	0	0	100	54
5. gazdasági társaság	79,6	20,4	8,3	41,7	16,7	8,3	25,0	100	54
6. egyéb:	77,8	22,2	33,3	8,3	25,0	16,7	16,7	100	54

A megkérdezett civil szervezetek legnagyobb arányban (83,6%) más civil szervezettel működnek együtt, mely partnereik legnagyobb része (41,3%) a saját településükön működik. Figyelemre méltó azonban, hogy **magas (30,4%) a külföldi szervezetekkel partnerségben lévő válaszadók aránya:**⁹

20. ábra: Pályázati partnerek

A civil szervezeti partnereket az oktatási intézmények követik előfordulási arány sorrendjében (68,5 %), melyek szintén túlnyomó részt a saját településről kerülnek ki (70,3%). Jelentős arányban fordul még elő az önkormányzat, többcélú kistérségi társulás mint partner (66,7%), mely együttműködések szintén döntően lokális szinten realizálódnak.

Az egyéb kategória (nem jelentős, 22,2 %) keretében megnevezett partnerek között az alábbi szervezetek szerepeltek:

- Cigány Kisebbségi Önkormányzat
- más települési Polgárórség
- „egyéb egyesület”
- „egyház”
- „kórusok”
- Magyar Posta, Vöröskereszt, Környezetvédelmi és Vízügyi Hatóság
- „mentők”
- MEOSZ (Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége) Országos Szervezet
- „országos szervünk”
- rendőrség

⁹ A kutatás külön téma keretében nem tért ki a határon átnyúló pályázatokra, azonban az együttműködés terén vizsgálja a külföldi partnerségeket.

A civil szervezetek körében a legkevésbé jellemző a gazdasági szervezetekkel való együttműködés.

2.18. A civil szervezetek pályázati aktivitása és sikeressége

A megkérdezett civil szervezeteknek az alábbi 7 pályázati forrással kapcsolatosan (továbbá egy egyéb, szabadon megnevezhető kategória) nyílt lehetőségük pályázati tevékenységüket és eredményességüket bemutatni a kérdőívben¹⁰:

1. Operatív Programok (TÁMOP, ROP, TIOP)
2. Nemzeti Civil Alapprogram (NCA) pályázatai
3. Magyar szakminisztériumok (pl. Szociális és Munkaügyi, Oktatási) pályázatai
4. Kis- és Középvállalkozói Céllelőirányzat (KKC) pályázatok
5. Csongrád Megyei Önkormányzat pályázatai
6. UMVP III. tengely: A vidéki foglalkoztatás bővítése, a tevékenységek diverzifikálása
7. UMVP IV. Helyi közösségek fejlesztése (LEADER)

A jelölt válaszok eloszlását az alábbi táblázat összegzi:

29. táblázat: Pályázati aktivitás és sikeresség

Pályázati aktivitás és sikeresség	Pályázatot adott be:			Nyertes pályázattal rendelkezik:			N
	nem	igen	össz.	nem	igen	össz.	
Operatív Programok (TÁMOP, ROP, TIOP)	90,9	9,1	100,0	90	10	100	55
Nemzeti Civil Alapprogram (NCA) pályázatai	22,6	77,4	100,0	16,3	83,7	100	53
Magyar szakminisztériumok (pl. Szociális és Munkaügyi, Oktatási) pályázatai	88,7	11,3	100,0	68,8	31,2	100	53
Kis- és Középvállalkozói Céllelőirányzat (KKC) pályázatok	100,0	0	100,0	-	-	100	53
Csongrád Megyei Önkormányzat pályázatai	62,3	37,7	100,0	42,9	57,1	100,0	53
Egyéb	88,7	11,3	100,0	80	20	100,0	53
UMVP. III. tengely: A vidéki foglalkoztatás bővítése, a tevékenységek diverzifikálása	92,5	7,5	100,0	85,7	14,3	100,0	53
UMVP. IV. Helyi közösségek fejlesztése (LEADER)	69,8	30,2	100,0	55,6	44,4	100,0	53

Kimagaslóan a legnagyobb arányban (77,4%) a civil szervezetek a Nemzeti Civil Alapprogram pályázatain indulnak, s ezen projektek esetében a legmagasabb a sikeresség valószínűsége is (83,7%). Az NCA-forrásokat a Csongrád Megyei Önkormányzat pályázatai követik elterjedtség arányában (37,7%), 57,1%-os sikeresség-mutatóval. A harmadik legelterjedtebb pályázat a válaszadó civilek körében az UMVP LEADER programja (30,2%), ebben az esetben a beadott pályázatok 44,4%-a nyert.

Az eseti jelleggel elterjedt egyéb pályázatok (11,3%) között a civil szervezetek az alábbiakat nevezték meg:

¹⁰ A kutatás keretében vizsgált pályázati források tekintetében a határon átnyúló lehetőségek nem kerültek külön szerepeltetésre annak érdekében, hogy a kérdőív minél kevésbé terhelje le esetlegesen nem releváns kérdésekkel a válaszadókat. A határon átnyúló-külföldi együttműködésekre azonban a kérdőív célzottan rákérdez (lásd: előző alfejezet eredményei).

- „FVM - vidéki rendezvény”
- helyi önkormányzat Pályázat
- Munkaügyi Központ
- OFA távmunka
- „Országos Polgárőr Szövetség”

Azaz a pályázati aktivitás és sikeresség tekintetében megfogalmazható, hogy **az évente visszatérő, állandó és jól ismert pályázati források mellett a LEADER program a legelterjedtebb és legsikeresebb a válaszadók körében.**

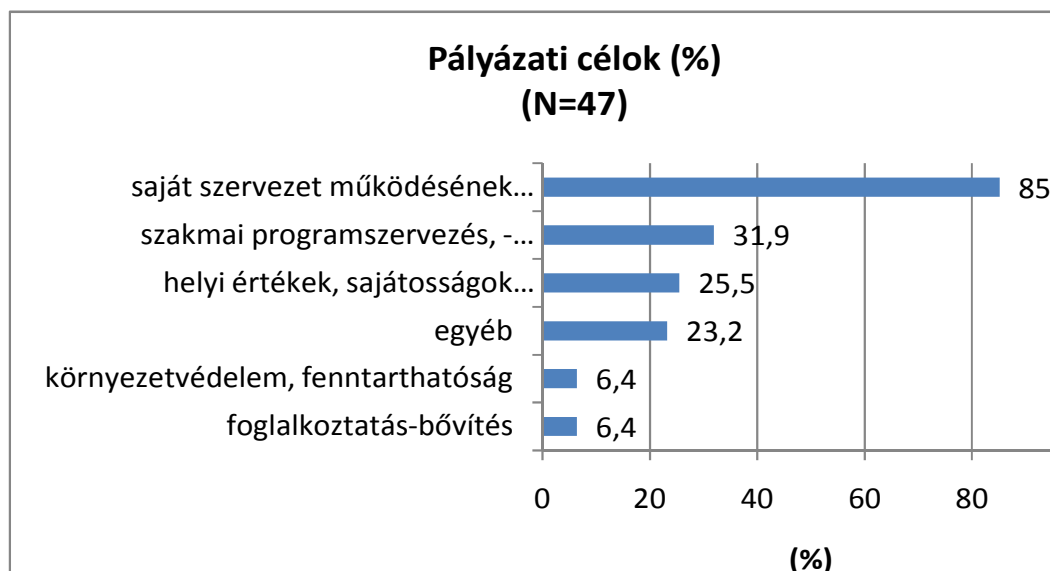
2.19. Pályázati tevékenység célja

9 válaszadó nem jelezte a kérdőívben, hogy milyen céllal folytatnak pályázati tevékenységet. Az érvényes választ adó 47 civil szervezet túlnyomórészen működésük támogatása érdekében adnak be pályázatokat (85,1%):

30. táblázat: Pályázati célok megoszlása

Pályázás célja	(%)
1. saját szervezet működésének támogatása	85,1
2. foglalkoztatás-bővítés	6,4
3. szakmai programszervezés, -lebonyolítás	31,9
4. helyi értékek, sajátosságok megőrzése, védelme	25,5
5. környezetvédelem, fenntarthatóság	6,4
6. egyéb	23,2

A következő legjelentősebb megjelölt cél a szakmai programszervezés, -lebonyolítás (31,9%), amit harmadikként a helyi értékek, sajátosságok megőrzése, védelme céljából végzett tevékenységek pályázatait követnek (25,5%).

21. ábra: Pályázati célok sorrendje

Ezt jelentéktelen lemaradással követi az egyéb kategória (23,2%), melynek keretében a civil szervezetek az alábbi célokat nevesítették:

- „beruházás”
- Civil Szolgáltató Központ infrastrukturális fejlesztése, turisztikai információs szolgálat
- családi napközi beindítása
- „eszközbővítés”
- „kisebbségi alap”
- közhasznú programok: festészeti kiállítások, Idősek Világnapja Ünnepségek helyi idősek lakosság részére
- közösségfejlesztő projektek
- kulturális szórakoztatás, közösségépítés
- külkapcsolatok
- társadalmi fenntarthatóság, közösségfejlesztés
- telephelyfejlesztés
- turisztikai tevékenység ösztönzése
- versenyszervezés

A legkevésbé elterjedt pályázati célok között a **foglalkoztatás-bővítés** és a környezetvédelem szerepel.

Összességében tehát megfogalmazható, hogy a vizsgált szervezetek pályázási tevékenységre fordított erejük, kapacitásuk döntő része a működés/működtetésük fenntartására fordítódik, és a legkevésbé célozza a szervezet erőforrásainak továbbfejlesztését pl. a foglalkoztatási képesség növelésével.

2.20. A pályázati lehetőségek értékelése

A civil szervezeteknek lehetőségük nyílt 1-5 közötti osztályzatokkal értékelni az általuk ismert pályázati rendszereket 5 különféle dimenzió tekintetében. A kapott adatokat az alábbi táblázatban összegeztük, melyek néhol pusztán tájékoztató jellegűek, mivel egyes pályázati rendszerek esetében az értékelő civil szervezetek száma meglehetősen alacsony:

31. táblázat: Pályázati lehetőségek értékelése

A pályázati lehetőségek értékelése	Elem szám (db)	Értékelési szempont					Össz.	Átlag
		„A pályázás bonyolult”	„A pályázás költséges”	„Magas önerőarányt várnak el”	„Sikeres pályázat esetén az adminisztráció bonyolult”	„Sikeres pályázat esetén a kifizetés gyakran késik”		
Operatív Programok (TÁMOP, ROP, TIOP)	5-7	2,5	2,3	2,7	2,4	3,4	13,3	2,7
Nemzeti Civil Alapprogram (NCA) pályázatai	23-31	3,9	4,3	4,1	3,8	3,7	19,7	3,9
Magyar szakminisztériumok (pl. Szociális és Munkaügyi, Oktatási) pályázatai	4	2,3	2,0	2,3	2,8	2,3	11,5	2,3

Kis- és Középvállalkozói Célelőirányzat (KKC) pályázatok ¹¹	1	1,0	3,0	2,0	3,0	2,0	11,0	2,2
Csongrád Megyei Önkormányzat pályázatai	13-15	4,1	4,1	4,0	3,9	3,7	19,8	4,0
Egyéb pályázat (helyi önkormányzat)	2	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	25,0	5,0
UMVP: III. tengely: A vidéki foglalkoztatás bővítése, a tevékenységek diverzifikálása	4-3	2,8	2,3	3,3	2,5	3,0	13,8	2,8
UMVP: IV. Helyi közösségek fejlesztése (LEADER)	11-13	3,2	3,5	3,3	3,2	3,5	16,6	3,3
Összesen		24,6	26,4	26,6	26,6	26,6	130,7	26,1
Átlag		3,1	3,3	3,3	3,3	3,3	-	3,3

Az átlagosan legjobbra értékelt pályázati típus az egyéb kategória, melyet azonban mindössze 2 válaszadó említett – mindketten a települési önkormányzat által kiírt pályázati lehetőségeket értve alatta.

Ettől – a kis elemszám miatt – eltekintve általánosságban legsikeresebbnek a Csongrád Megyei Önkormányzat által kiírt pályázatokat (átlag 4-es értékelés), illetve az NCA-pályázatokat értékelték (átlagosan 3,9). A pályázati lehetőségek közül a LEADER-programok kaptak még – a többi kiíráshoz képest – magas átlagpontszámot (3,3).

A pályázati folyamat bonyolultsága szempontjából a legjobb minősítést a Csongrád Megyei Önkormányzat pályázatai (4,1) kapták, a legrosszabbat (1,0) pedig a KKC- és Magyar szakminisztériumi pályázatok (2,3).

A pályázás költségessége szempontjából átlagosan a Nemzeti Civil Alapprogram pályázatait értékelték a legjobbnak (4,3), míg az utolsó helyre ebben az esetben is a Magyar szakminisztériumok pályázatai kerültek (2,0).

A magas önerő-arány tekintetében szintén az NCA kapta a legelőkelőbb helyet (4,1), s a KKC- (2,0) és Magyar szakminisztériumi pályázatok (2,3) a legrosszabbat.

A bonyolult sikeres pályázatmegvalósítás tekintetében Csongrád Megyei Önkormányzat-NCA, illetve az Európai Unió Operatív Programok a két ellentétes pólus, mivel az értékelések jelentős különbségeket mutatnak: a Csongrád Megyei Önkormányzat (jó értékelés; átlagosan 3,9) és a Nemzeti Civil Alapprogram pályázatok (3,8) jóval magasabb átlagos osztályzatot kaptak, mint az Operatív Programok (átlagosan 2,4).

A kifizetési késedelmessége szempontjából az NCA-CSMÖ holtversenyben az élen (3,7), és a KKC- (2,0) és Magyar szakminisztériumi pályázatok (2,3) esnek a legkedvezőtlenebb megítélés alá, vagyis a válaszadók finanszírozási források folyósítása tekintetében hazai, jól ismert, bejáratott projekteket értékelik a legjobbnak, s az egyéb hazai programokat a legkedvezőtlenebbnak.

¹¹ A pályázati források elterjedtségét mérő kérdéscsoport esetében egy válaszadó sem jelezte, hogy KKC-pályázati kiírást adott volna be projektet, a programok értékelésekor mégis 1 szervezet (egyesület) értékelt a KKC programot. Az ellentmondás oka lehet válaszadói bizonytalanság, esetleg inkonzisztens válaszadói gyakorlat. Azonban feltételezve a kérdőívet kitöltő személy – esetlegesen nem saját tapasztalatokon alapuló – informáltságát, a kérdezett válasz szerepeltetésre kerülnek az adatelemzésben. Természetesen azonban mindvégig szem előtt kell tartva az elemszámbeli eltéréseket.

2.21. Jövőkép – A civil szervezetek lehetséges közép- és hosszútávú szerepének megítélése

A kérdőív végén a civil szervezeteknek osztályozniuk kellett, hogy véleményük szerint mely területen milyen jelentős szerepe lehet a civil szférának.

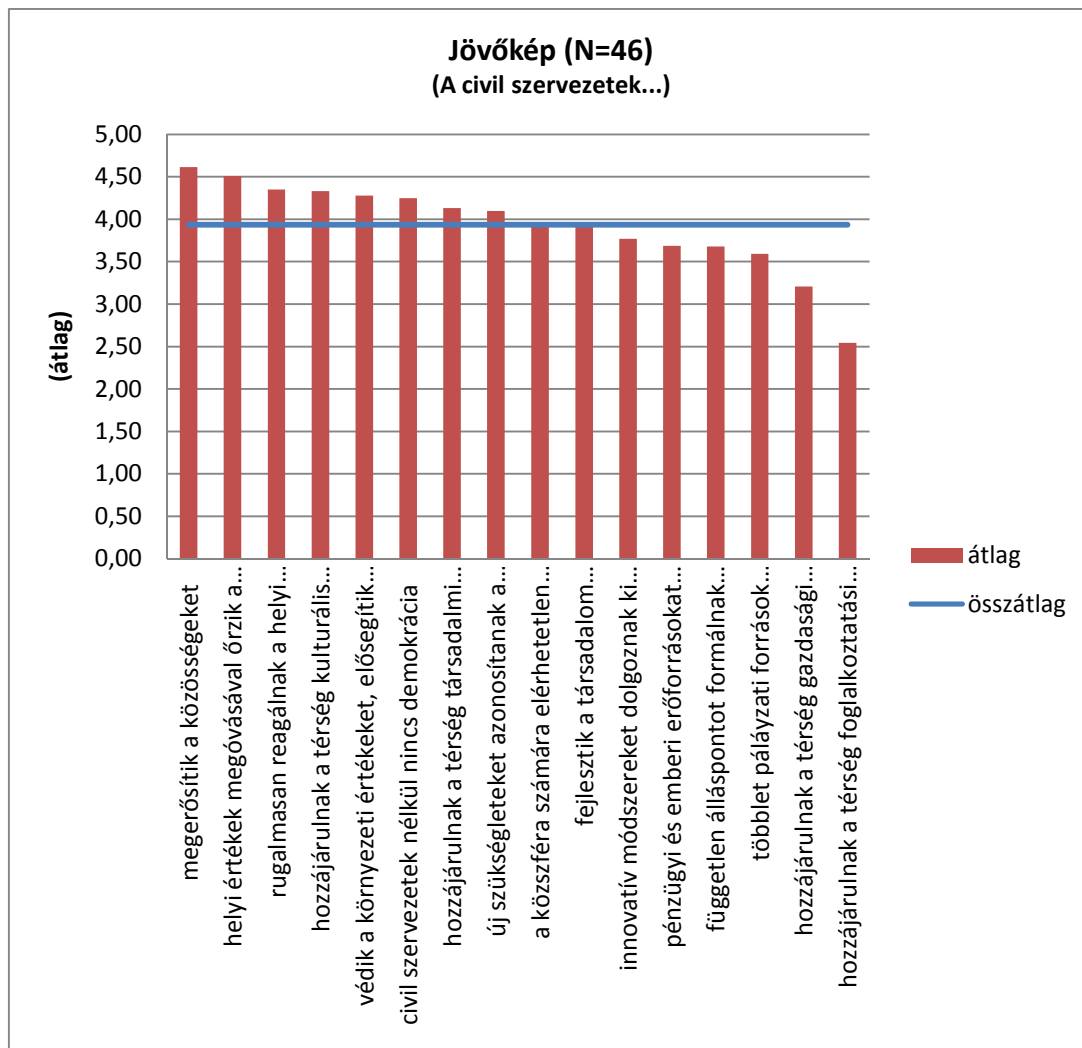
A civil szervezetek átlagolt értékelésének eredményeit az alábbi táblázat foglalja össze:

32. táblázat: A civil szféra jövőbeli szerepe

A civil szervezetek...	Civil szervezetek száma	Minimum	Maximum	Átlag	Szórás
rugalmasan reagálnak a helyi szükségletekre	54	2	5	4,35	0,83
civil szervezetek nélkül nincs demokrácia	52	1	5	4,25	0,97
a közszféra számára elérhetetlen rétegekhez is elérnek	52	1	5	3,96	1,15
új szükségleteket azonosítanak a szolgáltatások megtervezésébe való bevonással	52	2	5	4,10	0,80
innovatív módszereket dolgoznak ki helyi megoldásokkal	52	1	5	3,77	0,94
független álláspontot formálnak társadalmi vitákban	53	1	5	3,68	1,41
fejlesztik a társadalom érdekérvényesítő képességét	52	1	5	3,94	1,06
megerősítik a közösségeket	52	1	5	4,62	0,77
védik a környezeti értékeket, elősegítik a fenntarthatóságot	54	1	5	4,28	0,90
helyi értékek megóvásával őrzik a közösség folytonosság-érzetét	55	3	5	4,51	0,63
pénzügyi és emberi erőforrásokat mozgósítanak közügyek érdekében	54	1	5	3,69	1,23
hozzájárulnak a térség gazdasági fejlődéséhez	53	1	5	3,21	1,35
hozzájárulnak a térség kulturális fejlődéséhez	54	3	5	4,33	0,70
hozzájárulnak a térség társadalmi fejlődéséhez	54	1	5	4,13	1,03
hozzájárulnak a térség foglalkoztatási helyzetének javításához	53	1	5	2,55	1,34
többször pályázati források megszerzését segítik adott térségben	54	1	5	3,59	1,21
Átlag				3,93	-

A válaszadó szervezetek véleménye szerint a civil szféra legjelentősebb szerepe közép- és hosszútávon, hogy megerősítik a közösségeket, helyi értékek megóvásával őrzik a közösség folytonosság-érzetét, valamint, hogy rugalmasan reagálnak a helyi szükségletekre. A

legkevésbé jellemző szerepük pedig a gazdaság terén mutatkozik meg: a kérdezettek szerint a civil szervezeteknek nem szerepe, hogy hosszabb távon hozzájárulnak a térség foglalkoztatási helyzetének javításához, a térség gazdasági fejlődéséhez, illetve hogy többlet pályázati források megszerzését segítik adott térségben:

22. ábra: Jövőkép

A válaszadó szervezetek jövőbeli szerepükkel kapcsolatos elképzelések tekintetében **hiányként értelmezhető, hogy a gazdasági élet terén nem tulajdonítanak maguknak számottevő jelentőséget.**

3. Következtetések

A kérdőíves felmérés során kapott adatok alapján az alábbiaképpen foglalható össze a megcélzott települések civil szférája erőforrásainak jellemzői:

1. A szervezetek „demográfiája”

- 1.1. A válaszadó civil szervezetek túlnyomó többsége egyesület, működési idejük átlagosan 11,4 év (a legfiatalabb szervezet mindössze 1 éves, a legrégebb óta fennálló szervezet 53 éves). A szervezetek legnagyobb része (55%) legalább 11 éve működik, egyharmaduk működési ideje 4 és 10 év közötti, a 3 éve vagy kevesebb ideje működő civil szervezetek aránya pedig 12,5%.
- 1.2. A civil szervezetek túlnyomó része helyben, azaz települési szinten működik, legnagyobb részben kulturális, a szabadidő és hobbi- tevékenységet folytatnak, illetve az oktatás és sport terén tevékenykednek.
- 1.3. A civil szervezetek tevékenységi profilja összetett: átlagosan 3,2 tevékenység megjelölésével tudták leírni profiljukat, s 1 szervezet kivételével céljaik szerint aktívan működnek.
- 1.4. A civil szervezetek kétharmada rendelkezik email-címmel, majdnem egyharmaduknak pedig honlapja is van.

2. Humán erőforrások

- 2.1. A civil szervezetek taglétszáma átlagosan 52,4 fő, jelentős eltérésekkel: a szervezetek legnagyobb részének (34%) 21 és 50 fő közötti a taglétszáma, amit a 11 és 20 fő közötti taglétszám követ (24%). A válaszadó szervezetek egy negyedének tagsága 51 fő fölötti. **A legalacsonyabb arányban (8%) a legfeljebb 10 fős – kötelezően minimális – taglétszámú szervezetek fordulnak elő.** A szervezetek legnagyobb részét magánszemélyek alapították.
- 2.2. A civil szervezetek túlnyomó része nem foglalkoztat fizetett alkalmazottat (legelterjedtebb az 1 fő alkalmazása). Az **egészségügyi-, nemzetközi-, szociális- és kulturális tevékenységet végző szervezetek** esetében a legmagasabb az átlagos foglalkoztatotti létszám.
- 2.3. Átlagosan a szervezeteknél 13 fő önkéntes dolgozik jelentős szórással: akadnak olyan szervezetek, melyeknél nincsenek önkéntesek, és vannak olyan civil szervezetek is, melyeknél 50 illetve 52 fő is van (nagy családosok, településért munkálkodók egyesülete). Átlagosan legtöbb önkéntessel a **jogvédelem, polgári védelem, tűzoltás és a szociális tevékenység** terén tevékenykedő szervezetek rendelkeznek.
- 2.4. A szervezetek a fizetett foglalkoztatotti létszám hiányosságait **önkéntesekkel pótolják.**
- 2.5. A szervezetek nagy része esetében képzett az ügyintézését végző személy: legalább középfokú végzettségű, azonban **kimagasló a felsőfokú végzettségűek (56%) aránya**

3. Gazdasági tőke, anyagi erőforrások

- 3.1. A civil szervezetek legnagyobb arányban a pályázatokból, tagdíjból, illetve a személyi jövedelem adó 1%-ának felajánlásából szereznek bevételeket. A tagdíj keretében a civil szervezetek átlagosan 67.569,-Ft bevételre tesznek szert éves szinten (jelentős különbségekkel: **az éves tagdíj összege a jogvédő, a nemzetközi és a sporttevékenységet végző szervezetek esetében a legmagasabb.** A tagdíj átlagos

értéke a jogvédő tevékenységet végző szervezetek esetében a legjelentősebb: 178.333,- Ft).

- 3.2. Az egyéb bevételi források között domináns az **önkormányzati támogatás** formája.
- 3.3. A szervezetek bevételi forrásai többszintűnek tekinthetők (legnagyobb részben 3 vagy 4 bevételi forrás), azaz **gazdálkodásukat tekintve több lábon állnak**.
- 3.4. A szervezetek átlagos éves bevétele 1.681.339,-Ft, meglehetősen nagy szórással: a legkisebb éves bevétel 16.200 Ft, a legmagasabb pedig 12.509.000 Ft. **Az összes árbevétel értéke a válaszadó szervezetek körében 82.385.617 Ft**, azonban az összegek döntő többsége az átlagos érték alatt marad.

4. Társadalmi tőke

- 4.1. A megkérdezett civil szervezetek legnagyobb arányban saját településükön működő más **civil szervezettel működnek együtt**, majd az ugyanitt működő oktatási intézmények a főbb partnerek. Jelentős arányban fordul még elő az önkormányzat, többcélú kistérségi társulás (döntően lokális).
- 4.2. **A civil szervezetek körében a legkevésbé jellemző a gazdasági szervezetekkel való együttműködés.**

5. Pályázati tevékenység

- 5.1. Az évente visszatérő, állandó és jól ismert pályázati források (NCA, Csongrád Megyei Önkormányzat pályázatai) mellett **a LEADER program a legelterjedtebb és legsikeresebb a válaszadók körében.**
- 5.2. A pályázó civil szervezetek döntően működésük támogatása, a szakmai programszervezés, -lebonnyolítás, valamint a helyi értékek, sajátosságok megőrzése, védelme érdekében adnak be pályázatokat. Pályázati tevékenységüket és erőforrásaikat tehát **döntően a működési források megteremtése foglalja le, így a további fejlesztések – pl. foglalkoztatás-bővítés – hiányosak, elmaradnak.**
- 5.3. Általánosságban a pályázó civil szervezetek a legsikeresebbnek a Csongrád Megyei Önkormányzat által kiírt pályázatokat illetve az NCA-pályázatokat, továbbá a **LEADER-programok értékelték.**

6. Jövőbeli szerep

- 6.1. A civil szervezetek közép- és hosszútávon **döntően lokális szerep betöltését vizionálják**: közösségek megerősítése, helyi értékek megóvása, rugalmasság révén.
- 6.2. **Szerepük a gazdaság terén legkevésbé meghatározó**: nem jellemző, hogy hosszabb távon hozzájárulnak a térség foglalkoztatási helyzetének javításához, a térség gazdasági fejlődéséhez, illetve hogy többlet pályázati források megszerzését segítsék.